

Szpilczyński, Stanisław

"Medical History", Tom II, z. 2, 1958 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 367-368

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(„Służba Zdrowia“) wypowiedziało się nader krytycznie o sensie i celowości tego wydawnictwa, szczególnie atakując wartość artykułów o treści historycznej. Moim osobistym zdaniem, istotnie „Biuletyn“ ma pewne słabe strony. Być może, że byłoby o wiele korzystniejsze, gdyby zamiast oryginalnych prac klinicznych lub doświadczalnych, pochodzących z ośrodków krajowych i dotyczących bardzo wąskich wycinkowych zagadnień, zamieszczane były artykuły pogładowe, referujące w ogólnych zarysach stan poszczególnych dyscyplin lekarskich albo pewnych podstawowych zagadnień w naukach medycznych w Polsce w chwili obecnej. Większość artykułów treści historycznej, zamieszczonych dotychczas w „Biuletynie“, jest szczególnie wartościowa dlatego, że przypominają one czytelnikowi zagranicznemu o wielkich osiągnięciach medycyny polskiej w przeszłości i o wielkich postaciach naszej nauki, które w światowym piśmiennictwie poszły w zapomnienie.

Jeszcze jedna strona „Biuletynu“ wymaga szczególnego podkreślenia; jest nią strona graficzna. „Biuletyn“ jest wydawany na pięknym kredowym papierze, opatrzony licznymi ilustracjami, bardzo często stanowiącymi reprodukcję nie tylko wiążące się ściśle z treścią drukowanych prac, ale obrazujące dawne i dzisiejsze osiągnięcia kultury polskiej. Niewątpliwie wydawnictwo takie jest kosztowne i jego kontynuacja — o ile mi wiadomo — w dużej mierze jest możliwa dzięki osobistemu wkładowi materialnemu komitetu redakcyjnego Polskiego Zrzeszenia Lekarzy, a szczególnie samego redaktora dr A. Rytlea. Zdaje się, że należałoby pomyśleć o jakichś sposobach, przy pomocy których krajowe ośrodki naukowe mogłyby pomóc wydawcom tej interesującej i cennej publikacji.

Bolesław Skarżyński

„Medical History“ Tom II. Z. 2 (Kwiecień 1958) s. 77—162, ryc. 13.

Na zawartość omawianego zeszytu tego czasopisma, będącego organem Uniwersytetu w Cambridge, składają się artykuły, uwagi nad dawnymi tekstami, sprawozdania Towarzystw, nekrologi, doniesienia z bieżących poszukiwań źródłowych, recenzje i bibliograficzne noty.

W pierwszym artykule; pióra C. F. A. Marmoya, przedstawiona jest zwięźle działalność Jeremiego Benthama z uwzględnieniem jego korespondencji, oraz charakterystyka głównego jego dzieła *Auto-icon*. Autentyczność tego dzieła była długi czas poddawana w wątpliwość zwłaszcza przez bibliografa E. Chester Thomasa (1873). Postać Benthama związana jest z dziejami Uniwersytetu w Londynie ufundowanego w 1826 r. (University College). W drugim z kolei artykule K. Sommers z Ugandy zebrał uwagi ze staro-indyjskich pism medycznych, dotyczące alkaloidu zawartego w roślinie „*Rauwolfia serpentina*“. Następnie odmalowany został przez S. P. W. Chave'a, z Instytutu higieny i medycyny tropikalnej w Londynie, obraz cholery z 1854 r. przy ulicy Szerokiej (Broad Street); na tym tle autor wskazał na działalność Henryka Whiteheada. Jeden z dalszych artykułów pióra W. H. McMeneya obejmuje opis operowanego guza wielkich rozmiarów w okolicy pachwinowej u Elżbiety Powis. Operacji dokonał w 1844 r. William Sand Cox. Historyczny rys dotyczący raka opracował E. H.

Ackerknecht. Uwagi biograficzne o Marschallu Hall (1790—1857) zebrał J. H. S. Green. W uwagach nad źródłowymi tekstami, Francis W. Steer, archiwista wschodniej i zachodniej części miasta Sussex, poddaje analizie inwentarz lekarza Williama Whighte'a z 1631 r. Z kolei następują sprawozdania Towarzystwa Historii Medycyny w Cambridge, Norweskiego Towarzystwa Lekarskiego, Klubu „Osler“, Królewskiego Towarzystwa Naukowego, oraz Sekcji Historii Medycyny Brytyjskiego Towarzystwa Lekarskiego. W bieżących doniesieniach jest mowa o irlandzkim lekarzu Karolu Neilson z XIX stulecia i jego udziale w zwalczaniu epidemii cholery; następnie o XVII-wiecznym kazaniu na temat zaraźliwości (1621), dalej o miocie zarazy z 1455 r. i o Janie Sharpie, lekarzu XVII-wiecznym. W recenzjach zwraca uwagę dość nieprzychylna opinia dziejów psychiatrii pióra Ackerknechta.

Układ treści, tematyka, poziom poszczególnych artykułów przedstawia się interesująco.

Stanisław Szpilczyński

„*Studia z dziejów górnictwa i hutnictwa*“. Tom II pod red. Jana Pa z d u r a. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, Wrocław 1958, s. 384.

Drugim tom „*Studiów z dziejów górnictwa i hutnictwa*“¹, w przeciwieństwie do tomu I, na którego treść składały się w przeważnej mierze prace historyków, zawiera głównie artykuły opracowane przez techników. Stanowi to pozytywny kontrast w stosunku do tomu pierwszego i pozwoli zapewne na znalezienie właściwej równowagi redakcyjnej.

We wstępnym artykule tego tomu pt. *Metalograficzne badania zabytków archeologicznych z Wyciąża, Igołomii, Jadownik Mokrych i Piekar* Jerzy Piaskowski informuje szczegółowo o badaniach metaloznawczych szeregu zabytków archeologicznych, przeprowadzonych w celu poznania technologii ich wytwarzania oraz oceny jakości materiału. Wyniki tych badań pozwolą z kolei sądzić w pewnej mierze zarówno o pochodzeniu wyrobów, jak i o poziomie technicznym, a także o stosunkach ekonomicznych odpowiednich okresów.

We wstępie do swej pracy autor informuje o metaloznawczych badaniach zabytków archeologicznych w ogólności. Następnie podaje bardziej szczegółowe dane o metodyce swoich badań. Po wykonaniu pełnej dokumentacji wybranych przedmiotów, przeprowadzano badania metalograficzne: klasyfikację wielkości ziarna metalu, badanie mikrotwardości. Wykonywano również analizę jakościową przy pomocy spektrografu oraz analizę ilościową klasycznymi metodami. Z uwagi na dużą wartość danych o żużlu, świadczącym o przebiegu procesów metalurgicznych, gdzie było to możliwe (Igołomia, Wyciąże) przeprowadzono także i badanie żużli (analiza spektralna, analiza ilościowa, ciężar właściwy, temperatura topnienia). Wyniki badań, ujęte w tabele, pozwoliły na określenie charakterystycznej technologii, dzięki zaś porównaniu jej z wynikami dotychczasowych badań można było ocenić poziom techniki wyrobów badanego stanowiska.

¹ Por. napisaną przez J. Piaskowskiego recenzję I tomu „*Studiów*“ w „*Kwartalniku Historii Nauki i Techniki*“ nr 4/1957, s. 725.